

	україномовне			російськомовне			інші мови		
	1989	2001	1989-2001	1989	2001	1989-2001	1989	2001	1989-2001
<i>Південь і Схід</i>	36,86	36,73	-0,13	61,36	61,14	-0,22	1,78	2,13	+0,35
Південь	41,62	45,07	+3,45	56,30	52,04	-4,26	2,08	2,89	+0,81
Дніпропетровська	56,06	62,07	+6,01	42,68	36,82	-5,86	1,26	1,11	-0,11
Запорізька	42,87	43,29	+0,42	55,85	55,46	-0,39	1,28	1,25	-0,03
Миколаївська	53,30	58,76	+5,46	45,28	40,11	-5,17	1,42	1,13	-0,29
Одеська	31,53	37,61	+6,08	63,88	57,01	-6,87	4,59	5,38	+0,79
Херсонська	57,61	64,12	+6,51	40,50	34,10	-6,40	1,89	1,78	-0,11
Крим:	10,00	7,61	-2,38	87,78	85,83	-1,95	2,22	6,55	+4,33
АР Крим	10,57	7,95	-2,62	87,03	84,25	-2,78	2,40	7,80	+5,40
Севастополь	8,01	6,42	-1,59	90,42	91,44	+1,02	1,57	2,14	+0,57
Схід	32,06	28,05	-4,01	66,45	70,62	+4,17	1,49	1,33	-0,16
Донецька	27,13	20,21	-6,92	71,17	78,85	+7,68	1,70	0,94	-0,76
Луганська	30,20	24,50	-5,70	68,51	74,26	+5,75	1,29	1,24	-0,05
Харківська	43,39	46,49	+3,10	55,31	51,36	-3,95	1,30	2,15	+0,85

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Арбеніна В. Л. Етносоціологія. – Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007; Дністрянський М. С. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики. – Львів, 2006; Євтух В. Б, Трощинський В. П., Галушко К. Ю., Чернова К. О. Етнонаціональна структура українського суспільства: довідник. – К., 2004; Заставний Ф. Д. Географія України. – Львів, 1994; Зінич В. Т. Сучасні етнотемографічні процеси в Україні. – К., 2004; Котигоренко В. О. Етнічні протиріччя і конфлікти в сучасній Україні: політологічний концепт. – К., 2004; Крисаченко В. С. Динаміка населення: популяційні, етнічні та глобальні виміри. – К., 2005; Курас І. Ф. Етнополітологія. Перші кроки становлення. – К., 2004; Майборода О. М. Етнополітична ситуація в Україні: регіональний вимір // Сприяння поширенню толерантності в поліетнічному суспільстві. – К., 2002. – С. 9-40; Масенко Л. Т. Мова і суспільство: Постколоніальний вимір. – К., 2004; Наулко В. І. Хто і відколи живе в Україні. – К., 1998; Огульчанський Ю. А. Етнічна структура українського суспільства: уявні та дійсні проблеми. – К., 2006; Романцов В. О. Український етнос: на одвічних землях. – К., 2004; Ткаченко О. Б. Українська мова і мовне життя світу. – К., 2004.
2. Національний склад населення України. – Ч. II. (за даними Всесоюзного перепису населення 1989 року). – К., 1992. – С. 216-253; Національний склад населення України та його мовні ознаки за даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року / За ред. О. Г. Осауленка. – К., 2003. – С. 23, 180-210.

А н н о т а ц и я

Анализируются изменения в урбанистической среде в пользу украинского языка, что свидетельствует о начале возобновления естественных этноязыковых процессов.

Ольга Забавська

ДЖЕРЕЛА ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНЦІВ ЗА КОРДОНОМ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ)

Однією із актуальних проблем сучасного українознавства є дослідження історії українців за межами їх історичної батьківщини. За даними Всеукраїнського перепису

населення 2001 р. в Україні проживали 37 млн. 419 тис. українців [3, 535]. Точних відомостей про кількість українців, які проживають на території інших держав, не існує. Дослідники називають кількість від 10 до 20 мільйонів. Професор Б.Лановик припускає, що чисельність світової української діаспори більша, ніж чисельність половини населення України і дорівнює майже двом третинам українців на рідній землі [4, 18]. На думку багатьох вчених, у країнах Заходу проживають 5 млн. громадян українського походження. З них приблизно 50 тис. осіб становлять українську діаспору у Великій Британії.

Суттєвою перешкодою для дослідників історії української діаспори є труднощі доступу до джерел, які зберігаються у зарубіжних архівах та бібліотеках. Територіальна віддаленість, брак коштів на дослідження та копіювання документів, недостатньо високий рівень знань іноземних мов значною мірою ускладнюють процес дослідження історії зарубіжних українців вітчизняними фахівцями. Програму підтримки досліджень українських науковців у закордонних архівах з середини 1990-х рр. проводить Канадський інститут українознавчих студій при університеті Альберти (Канада), Іллінойський університет (США) та деякі інші діаспорні наукові центри [5, 4]. Однак у багатьох країнах, де українські етнічні спільноти не є чисельними і не мають власних наукових установ з потужною матеріальною базою (до таких належить і Велика Британія) українським історикам доводиться самотужки здійснювати дослідження у зарубіжних архівосховищах. Вище вказані фактори обумовили той факт, що історія формування української етнічної групи в Об'єднаному Королівстві, їх громадська та культурно-освітня діяльність не отримали належно глибокого висвітлення у працях вітчизняних істориків.

Актуальність дослідження документів українського та британського походження, які висвітлюють історію українських іммігрантів у Об'єднаному Королівстві, полягає у тому, що вони не тільки розширюють наші знання про українську діаспору у цій країні, але й значно доповнюють відомості про стан і чисельність архівної україніки у Великій Британії.

У даній статті зроблено спробу здійснити комплексний огляд опублікованих та неопублікованих джерел з історії української діаспори у Великій Британії, які зберігаються у фондах Державного архіву Об'єднаного Королівства і Бібліотеки та Архіву ім. Т. Шевченка (м. Лондон).

Процес виявлення, опрацювання і запровадження в науковий обіг документів, які стосуються України та українців і зберігаються у Державному архіві Великобританії (Public Record Office, далі – PRO/ПРО) започаткували канадські історики Любомир Луцок та Богдан Кордан. Підготовлений ними збірник матеріалів під назвою “Англо-американські перспективи щодо українського питання 1938 – 1951 рр.: колекція документів” [8] містить деякі документи, що висвітлюють історію еміграції українців до Об'єднаного Королівства після закінчення Другої світової війни та їх становище у новій країні поселення. Наприклад, у збірнику опублікований лист Міністерства закордонних справ Великої Британії (Foreign Office, далі – FO/ФО) адресований уряду Канади, який звернувся з проханням надати інформацію про вояків Першої Української Дивізії Української Національної Армії (1-ої УД УНА), перевезених до Сполученого Королівства у 1947 р. ФО позитивно охарактеризував колишніх дивізійників і заперечив їх причетність до злочинної діяльності нацистів [8, 233-234]. Документ датований 1950 р. У тому ж році канадський уряд дозволив воякам 1-ої УД УНА емігрувати до Канади.

Спробу узагальнення довідкової інформації про матеріали українознавчого характеру, які зберігаються у британських архівах здійснила англійська дослідниця Джанет М. Хартлі. Укладений нею стислий анований довідник “Архівна україніка у Великобританії” репрезентував інформацію про колекції документів, які зберігаються у 62 британських

установах: національних архівах, бібліотеках і музеях, архівах графств, банків, фірм, наукових, мистецьких асоціацій, громадських та релігійних організацій [1]. Щоправда, автор вказує тільки назви окремих документів, які зберігаються у тому чи іншому архівному зібранні, не вдаючись до їх аналізу. Через те до переліку документальних матеріалів були внесені такі джерела, які не стосуються безпосередньо історії українців і зберігаються у загальноросійських та радянських колекціях. За словами автора, їй не вдалося внести до переліку матеріали, які зберігаються у приватних колекціях та діаспорних організаціях [1, 38]. Однак вище вказані особливості загалом не применшують наукової цінності видання, оскільки на тлі відсутності в Україні подібної інформації воно відіграло роль путівника для українських істориків.

Значну цінність для дослідників історії українців на Британських островах має каталог під назвою “Матеріали Міністерства закордонних справ Великобританії про Україну і українців, 1917 – 1948” [9]. Підготовка і друк цього видання стали можливими завдяки реалізації дослідницького проекту уже згаданого Канадського інституту українознавчих студій. Основний виконавець проекту Ярослав Кошів з метою відбору та копіювання матеріалів з Державного архіву Великобританії (ПРО) про Україну та українців переглянув 25 тис. файлів документів загальним обсягом кілька сотень тисяч сторінок. Відомості про всі скопійовані файли Я. Кошів вніс до каталогу, публікація якого стала важливою подією у відкритті іноземних архівів для українських істориків [6, 549-550].

Переважну більшість із 2138 наведених у каталозі файлів взято з фондів ФО. У каталог також внесені деякі файли з фондів Військового міністерства (War Office, далі – WO/VO), Міністерства торгівлі та канцелярії Кабінету міністрів [9].

Слід відзначити високий археографічний рівень видання. Обрана Я. Кошовим для опису файлів схема є зручною і дозволяє дослідникам не лише одержати вичерпну інформацію про усі матеріали, але й використовувати каталог як своєрідну джерельну публікацію. Для кожного файла зліва вказано дату його одержання і номер реєстрації у ФО, а також шифр, під яким він знаходиться у ПРО. У правій колонці наведено прізвища відправника і одержувача першого документа кожного файла, місце його створення і дату відправлення. Внизу під цими двома колонками дослівно подаються назва та короткий зміст файла [6, 550]. Відзначені моменти дозволяють нам говорити про джерелознавче значення каталогу.

Для дослідників історії поселення українців у Великій Британії корисним є покажчик “Іммігранти та іноземці. Покажчик фондів про імміграцію та громадянство в Об’єднаному Королівстві” [12]. Автори видання Роберт Кершав та Марк Персалл склали перелік основних фондів Міністерства внутрішніх справ (Home Office, далі – HO/XO), Міністерства праці (Ministry of Labour, далі – LAB/ЛАБ), Канцелярії Прем’єр-міністра (Prime Minister’s Office, далі – PREM/ПРЕМ), де зберігаються документи про іммігрантів, шпигунів та іноземців різних національностей, які перебували на території Великої Британії у ХХ ст. Окрім цього, автори проаналізували законодавчу базу еміграційної політики британського уряду у ХVIII – ХХ ст. [12, 9-10] і подали адреси архівних зібрань у різних містах Великої Британії, фонди яких можуть містити матеріали про іммігрантів [12].

Вагомий внесок у виявлення, опрацювання та введення у науковий обіг архівних джерел, які висвітлюють питання еміграції українців до Великої Британії, зробили британські вчені Жаквіс Вернант [51], Джон Аллан Таннахіл [50] та канадські дослідники Роман Петришин [13], Марта Дучок [11]. Серед вітчизняних істориків, які займалися вивченням архівної україніки у Великій Британії, слід відзначити Романа Сироту та Галину Щигельську.

Найбільше архівних джерел, що висвітлюють історію українців на Британських островах зберігається у фондах ПРО, розташованого у К'ю Гарденс – передмісті Лондона. Характерними рисами роботи дослідника у ПРО є доступність наявних документів, сучасна система збереження інформації, можливість використання новітніх технологій у формах її обробки. Зведений каталог основних фондів архіву доступний користувачам через мережу Інтернет, що заощаджує час дослідників у процесі пошуку документів. Деякі документи можна переглянути в режимі On – line. Широке використання комп'ютерних технологій максимально спрощує процедуру замовлення, опрацювання та копіювання документів [7].

Основний масив матеріалів про українських емігрантів у Великій Британії зберігається у фондах ФО у серії № 371 (ФО 371). Файли цієї серії охоплюють широке коло проблем формування української діаспори та її громадсько-політичної діяльності. Зокрема, уточнюють наші знання про першу громаду українців у місті Манчестер (Північна Англія), діяльність її голови Йосифа Лісньовського (1894 – 1971) та створеного ним товариства “Самопоміч”, яке у 1919 р. надавало матеріальну та інформаційну підтримку Українській Народній Республіці [14].

Велика група матеріалів відображає діяльність представників різних політичних напрямів українського національного руху, які тимчасово або постійно проживали у Великій Британії у міжвоєнний період: офіційного представника гетьманського руху у Лондоні Володимира Коростовця (1888 – 1953), який видавав англomовний інформаційний бюлетень про Україну “Інвестигейтор” [29, 45, 19], представника ОУН Євгена Ляховича, який у 1933-1935 рр. вів переговори з представниками британського уряду щодо підтримки останнім українського національного руху [21, 22], гетьманича Данила Скоропадського (1904 – 1957) [40], представника уряду УНР в еміграції Володимира Соловія (1891 – 1958) [15].

Файли серії ФО 371 містять чимало інформації про інформаційно-пропагандистську та культурно-освітню діяльність Українського Бюро, яке у 1931 – 1939 рр. діяло у Лондоні [9, 286]. Зокрема, дослідник може знайти у цій групі документів відомості про засновника організації – українсько-американського політичного діяча і мецената Якова Макогона (1880 – 1956) [15, 24], її директора – історика, соціолога Володимира Кисілевського (1896 – 1976) [25, 26, 28], а також ознайомитися з великою кількістю надрукованих у 1931 – 1939 рр. номерів пресового органу Бюро під назвою “Бюлетень”. Як свідчать джерела, Українське Бюро було засноване 28 березня 1931 р. на кошти Я. Макогона з метою інформувати британську громадськість про події на Україні, політичне та економічне становище українського народу, а також його культурні і релігійні потреби та прагнення [20]. Передумовами створення цієї організації стала подорож Я. Макогона з дружиною Сузанною до Галичини у 1930 р. і враження від побачених наслідків проведеної польським урядом акції “пацифікації” [15]. Тому важливим напрямом діяльності стало надання всебічної підтримки українцям Галичини, а також інформування світової громадськості про події на Західній Україні. Майже у кожному номері “Бюлетеня” за 1931 р. (№ 1-8) піднімалося питання про порушення громадянських прав і свобод українців у польській державі, висвітлювалася діяльність міжнародної Комісії Трьох Ліги Націй, створеної для вивчення польсько-українського конфлікту, а також передруки з різних діаспорних видань США і Канади, в яких розглядалася проблема “пацифікації”. За сприяння Українського Бюро у серпні 1931 р. відбулася поїздка британських парламентарів Джеймса Барра та Рейза Дейвіса до Галичини [10, 6]. Значною мірою після аналізу складеного ними звіту про події 1930 р. Комісія Трьох Ліги Націй наприкінці 1931 р. визнала Польщу винною у порушенні міжнародних зобов'язань щодо забезпечення громадянських прав і свобод

українців, які проживають на її території [2, 1965].

У 1932 – 1939 рр. на шпальтах “Бюлетеня” були висвітлені такі трагічні події української історії як голодомор 1932 – 1933 рр., Ліське повстання 1932 р. у Галичині, діяльність ОУН і каральні акції з боку польської влади проти українського населення, вбивство керівника ОУН Є. Коновальця у 1938 р., становище українців на Закарпатті після поділу Чехословаччини у 1938 р., захоплення Угорщиною Закарпаття у 1939 р., а також наводилися відомості про українські поселення у Канаді, США, Далекому Сході тощо [16, 17, 18, 23, 25, 26, 27]. Діячі Українського Бюро активно співпрацювали з редакторами українських та британських газет (наприклад, “Діло”, “Times”, “Manchester Guardian”), виступали з доповідями та лекціями на українознавчу тематику, влаштовували виставки українського мистецтва. У 1933 р. Українське Бюро видало невеликий за обсягом довідник “Факти про Україну”, який містив відомості узагальнюючого характеру про територію, природні ресурси, населення України, а також короткий виклад її історії з найдавніших часів до 20-х рр. ХХ ст. [20]. На нашу думку, заслуга директора Бюро В. Кисілевського насамперед полягає у тому, що йому вдалося надати українським проблемам міжнародного розголосу, привернути до них увагу провідних британських політиків, преси і широких кіл громадськості.

Файли з фондів ФО, ХО, ВО, ЛАБ, ПРЕМ містять інформацію про післявоєнний переселенський рух українців до Великобританії, який був найбільш потужний за своїми масштабами. Його основу склали три еміграційні групи: 1) українці, які служили у Польських збройних силах і були евакуйовані до Англії; 2) вояки Дивізії “Галичина”, що добровільно здалися в полон британським військам; 3) переселенці з таборів для біженців і переміщених осіб, які розташовувалися у Німеччині та Австрії.

Відомості про українців, які прибули до Об’єднаного Королівства у складі польських військових формувань, знаходимо у документах, що входять до польської секції ФО 371, серій ЛАБ 8 і ЛАБ 26 Міністерства праці, серії ХО 405 Міністерства внутрішніх справ. На підставі їх аналізу можна стверджувати, що у 1946 – 1949 рр. на підставі кількох урядових програм польських солдат (серед них було чимало українців) демобілізували і зрівняли у правах з британцями. Вони одержали право на перебування у Великобританії та вільний вибір місця проживання й праці [12].

Досить добре у документах ПРО висвітлені питання щодо перебування вояків 1-ої УД УНА у британських таборах для військовополонених у містах Беллярія і Ріміні (Італія) у 1945 – 1947 рр., їх перевезення та побут у Великій Британії у 1947 – 1950 рр. У файлах ФО відображена діяльність радянських репатріаційних комісій, які намагалися перевезти дивізійників до СРСР [31, 32, 33, 34], переговори з цього приводу між радянським та британським урядом [38, 30, 32, 36, 37, 35], перевірка українських військовополонених британською військовою місією у Ріміні на початку 1947 р. [47], листування між Міністерством зовнішніх справ, Міністерством транспорту та Військовим міністерством щодо можливості перевезення українців до Об’єднаного Королівства [48]. Окремо слід відзначити колекцію у складі 147 документів Військового міністерства (серія ВО 32) про умови утримання військовополонених з 1-ої УД УНА у Великобританії у 1948 р. Дані матеріали містять відомості про табори у центральних та північних районах Англії і Шотландії, в яких перебували колишні дивізійники, умови звільнення їх з полону, переведення у цивільний статус та працевлаштування на підставі укладення контракту з Міністерством праці, згідно з яким вони зобов’язувалися три роки працювати у сільському господарстві або в інших галузях за призначенням уряду без права вільного пошуку місця роботи та проживання [49].

Третю велику групу українських емігрантів становили особи, які прибули на Британські острови з таборів для біженців та переміщених осіб. Документи серії ФО 371 висвітлюють діяльність діаспорних громадських організацій, завдяки яким британський уряд у 1947 р. погодився прийняти на роботу близько 25 тис. українців з таборів у Німеччині та Австрії. Серед них важливе місце займає Центральне українське допомогове бюро (ЦУДБ) в Лондоні, створене у вересні 1945 р. з ініціативи українців-воєнків канадської армії, які перебували на території Великої Британії. Першим директором ЦУДБ був Б. Панчук, 1946 р. організацію очолював С. Фроляк, а у 1948 р. – А. Яримович. Сферою діяльності організації став захист українських військовополонених і переміщених осіб від насильницької репатріації до СРСР, надання їм інформаційної, політичної, правової підтримки, матеріальної допомоги, а також сприяння їх розселенню та працевлаштуванню у країнах Європи та Америки. Керівництво ЦУДБ неодноразово надсилало до міністерства закордонних справ Великої Британії меморандуми, в яких засуджувало насильницьку репатріацію українських біженців до Радянського Союзу як несправедливу та негуманну акцію і вимагало визнати за ними право на політичний притулок у державах Заходу, в тому числі і в Сполученому Королівстві. ЦУДБ також розробило проект працевлаштування українських емігрантів у різних галузях промисловості та сільського господарства Великої Британії, який з деякими застереженнями був втілений британським урядом [41, 42, 43, 44].

Значну цінність для дослідника громадського та культурного життя українців у Великобританії становлять колекції документів та матеріалів, що зберігаються в Бібліотеці та Архіві ім. Т. Шевченка у Лондоні. Згадана бібліотека була заснована керівниками Союзу українців у Великій Британії (СУБу), який був центральною громадською організацією української діаспори у цій країні поселення. Архівні фонди бібліотеки містять законодавчі, актові, діловодні, статистичні й програмні документи Союзу українців, на підставі яких можна відтворити історію його заснування, основні напрями діяльності та співпрацю з іншими діаспорними організаціями. Окрему групу джерел становлять періодичні видання, які друкувалися різними громадськими організаціями та політичними партіями українських емігрантів. Серед них варто відзначити пресові органи СУБу “Наш ключ”, “Українську думку”, журнали “Визвольний шлях”, “Сурмач” та ін, комплексний аналіз яких дає змогу зрозуміти особливості суспільного та культурного життя української спільноти на Британських островах.

Звичайно, Державний архів Великобританії і Бібліотека та Архів ім. Т. Шевченка не є єдиними установами, в яких зберігаються документи про українських іммігрантів у Сполученому Королівстві. Чимало документів містяться у архівах окремих графств, рукописних колекціях різних бібліотек та приватних зібраннях. Усі вони ще потребують належної оцінки дослідниками та запровадження в науковий обіг.

Стислий аналіз документальних збірок британських архівосховищ дозволяє зробити висновок про те, що вони є вагомим джерельним базисом для дослідження історії формування української діаспори у Великій Британії, її громадської та культурної діяльності. Подальші дослідження документів у британських архівах дадуть можливість об'єктивно відтворити цілісну картину складної історії розвитку українського етносу наприкінці XIX – початку XXI ст.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Архівна україніка у Великобританії: Попередній анотований перелік матеріалів / Укл. Джанет М. Хартлі. – Київ-Лондон, 1993.

2. Енциклопедія Українознавства. Словникова частина. – Т. 5. – Перевид. в Україні. – Львів, 1996. – С. 1605-2000.
3. Курас І. Ф. Етнополітологія. Перші кроки становлення. – К., 2004.
4. Лановик Б. Роль української діаспори у становленні української незалежної держави // Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті: Перша міжнародна наукова конференція (8-10 березня 2006 р., Львів): Тези доповідей. – Львів, 2006. – С. 17-19.
5. Розумний Я. Україністика поза Україною // Українська думка. – 2006. – 16-23 грудня. – С. 4, 6.
6. Сирота Р. British Foreign Office Files on Ukraine and Ukrainians, 1917-1948. / Ed. by J.V.Koshiv. – Edmonton, 1997. – 293p. // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Вип. 34. – Львів, 1999. – С. 549-555. – Рец. на кн.: British Foreign Office Files on Ukraine and Ukrainians, 1917-1948. / Ed. by J.V.Koshiv. – Edmonton, 1997. – 293 p.
7. About Us // www.nationalarchives.gov.uk.
8. Anglo – American Perspectives on the Ukrainian Question 1938-1951: A Documentary Collection /Ed. by L.J.Luciuk, B.S.Kordan. – Kingston, Ontario, 1987.
9. British Foreign Office Files on Ukraine and Ukrainians, 1917-1948. / Ed. by J.V.Koshiv. – Edmonton, 1997.
10. Bulletin. – № 7. – 1931. – 10th October.
11. Dyczok Marta. The Grand Alliance and Ukrainian Refugees. – Oxford, 2000.
12. Kershaw R., Persall M. Immigrants and Aliens. A Guide to Sources on UK Immigration and Citizenship. – Public Record Office, Kew, Richmond, 2000.
13. Petryshyn W. R. Britain's Ukrainian Community: A Study of the Political Dimension in Ethnic Community Development: A Dissertation. – Bristol, 1980.
14. Public Record Office, Kew (hereafter – PRO) – FO 371/3965, 6 September 1919.
15. PRO. – FO 371/15573, 1 April 1931.
16. PRO. – FO 371/16304, 7 July 1932.
17. Ibid, 29 July 1932.
18. Ibid, 7 September 1932.
19. PRO. – FO 371/17229, 4 July 1933.
20. PRO. – FO 371/17247, 20 December 1933.
21. Ibid, 27 December 1933.
22. PRO. – FO 371/18321, 6 July 1934.
23. Ibid, 27 July 1934.
24. PRO. – FO 371/19455, 7 February 1935.
25. PRO. – FO 371/21570, 11 October 1938.
26. PRO. – FO 371/23138, 12 May 1939.
27. Ibid, 5 September 1939.
28. Ibid, 20 December 1939.
29. PRO. – FO 371/26721, 13 January 1941.
30. PRO. – FO 371/47903, 27 July 1945.
31. Ibid, 4 August 1945.
32. Ibid, 6 August 1945.
33. Ibid, 7 August 1945.
34. Ibid, 8 August 1945.
35. PRO. – FO 371/47904, 10 August 1945
36. Ibid, 27 August 1945.
37. Ibid, 28 August 1945.

38. PRO. – FO 371/47908, 24 October 1945.
39. Ibid, 25 October 1945.
40. PRO. – FO 371/56792, 29 August 1946.
41. PRO. – FO 371/56793. – 23 September 1946.
42. Ibid, 2 October 1946.
43. Ibid, 19 November 1946.
44. Ibid, 25 November 1946.
45. PRO. – FO 371/57828, 27 June 1946.
46. Ibid, 30 January 1946.
47. PRO. – FO 371/66605, 12 March 1947.
48. PRO. – FO 371/66710, 9 April 1947.
49. PRO. – WO 32/13190.
50. Tannahill J. A. European Volunteer Workers in Britain. – Manchester, 1958.
51. Vernant J. The Refugee in the Post-War World. – London, 1953.

А н н о т а ц и я

Делается попытка охарактеризовать основные группы источников изучения истории украинской диаспоры Великобритании, хранящийся в британских архивах.

Магдаліна Бухальська

**ПРОБЛЕМИ МОВНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ В УКРАЇНІ
НА ЗАСАДАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ДЕРЖАВНОЇ**

Статус української мови – складової частини українознавства в Україні – як державної зумовлений історичною закономірністю і законодавчо закріплений в Конституції незалежної держави [4].

Утвердження її на міжнародній арені – це визнання національної мови корінного народу України [5, с. 3]. За таких умов постійно зростає тенденція до зміцнення статусу української мови у міжнаціональному спілкуванні громадян України, враховуючи мовну специфіку регіонів, у яких водночас конституційними нормами держави закріплено вільний розвиток, використання та захист російської, інших мов національних меншин [6, с. 7].

Різноманітність мовного середовища в регіонах України у вирішенні мовної інтеграції на засадах державної української мови – одне з актуальних внутрішніх проблем сьогодення. Однак ряд політиків намагаються політично заангажувати це питання, розколоти багатонаціональне українське суспільство, державну цілісність якого становить 24 області, Автономна Республіка Крим (АРК) і столичний мегаполіс – м. Київ [2, с. 14].

З огляду на це варто врахувати у кожному регіоні держави стан забезпечення прав національних меншин і народів та засоби масової інформації (далі: ЗМІ), завдання яких полягає при збереженні та розвитку інших національних мов поширювати вживання української мови як державної. Саме такий мовний механізм суттєво сприятиме її поступовому засвоєнню в різних регіонах держави. Питання це стосується одного з “довгострокових” за часом засвоєння неукраїнцями державної української мови.

Досить специфічним є Крим. Тут проживають представники понад 125 національностей. Характерною особливістю ЗМІ Криму є російська мова. Місцеві видання